

Zweig en el món d'ahir

Els lectors de Stefan Zweig que hagin entrat en l'univers literari d'aquest escriptor per les planes de *Fouché, retrat de l'home polític*, o *El món d'ahir, memòries d'un ciutadà europeu*, difícilment desertaran de l'admiració cap a aquest intel·lectual jueu vienès que ens ha llegat autèntics monuments en el terreny de la biografia històrica i alguna novel·la remarcable, per bé que en aquest gènere, que li va aportar gran fama en el seu temps, hi trobem les planes més prescindibles de l'autor.

El recull d'articles batejat com *El món de 1914*, que acaba de publicar Edicions de la Ela Geminada, podria fer trontollar algunes conviccions i erosionar entre força i molt el mite d'un dels pioners de l'antibelicisme, icona de l'europeisme cultural, que va acabar els seus dies suïcidant-se a Brasil desesperat per l'impacte del nazisme.

En aquest grapat d'articles publicats a l'inici de la Guerra Gran, lluny de mostrar-se crític amb el conflicte, llegim com Zweig va ser un abrandat defensor no només de la causa germànica sinó de la comunitat de destí de l'imperi d'un kàiser que ranejava la psicopatia i l'Àustria aleshores integrada en la decadent monarquia dual amb Hongria, sostinguda en l'atrocinada testa del no menys decrepit Franz Joseph.

Com que tothom és esclau de les seves paraules, i més quan aquestes han estat impreses i distribuïdes, són indiscutibles els motius per a la preocupació en els textos centenaris que acaben de sortir a la llum en el nostre idioma. Un tast, extret de l'article *Unes paraules sobre Alemanya*:

"La submissió total de l'individu a la voluntat general, la disciplina de l'egoisme fins a convertir-lo en sentiment comú, és la fórmula sublim que en els dies de perill transforma seixanta milions d'alemanys en una sola massa, en una força immensa que concentra la seva acció en un únic sentit i la fortlesa de la qual es provarà gloriosament fins i tot contra l'enemic més terrible."

La presa de partit de Zweig és irrefutable, i si hi ha dubtes sobre la seva simpatia austro-germànica, només cal llegir aquí: "Aquesta gran i sana confiança en Alemanya és avui una part preciosa de la nostra força i el nostre optimisme. El que forja aquesta aliança és la sang, i la forma més senyal de l'esperit, la llengua comuna [...] Mai no vam considerar que Alemanya fos realment l'estranger, que fos una realitat aliena; totes les ciutats van ser sempre part de la nostra pàtria espiritual; els seus poetes, els seus grans artistes, els seus erudits eren els nostres, i els nostres, els seus."

El discurs inconfusiblement militant, en alguns punts encès de manera sorprenent, no és incompatible amb les conegudes mostres de prosa profundament empàtica del vienès, com en aquesta descripció memorable de l'ambient humà que troba en el seu retorn a Viena poc després d'iniciat el conflicte: "Entre tants milers de persones, no n'hi ha ni una que camini amb pas alegre o indolent, sinó que l'hora greu ha dit la seva paraula a tothom. No és la Viena de sempre, despreocupada i hedonista, i l'alegria enjogassada, l'etern noctambulisme que tant estimen els

Zweig és un fill de casa bona viatjat i erudit, encara jove, encara lluny de la plenitud creativa de la dècada següent, que pren posició pel seu bàndol com s'espera d'un burgès del seu temps en aquella ciutat. Un burgès prudent, covard si es vol, que, des d'un despatx casernari a la rereguarda, dóna fins a l'última gota de la seva tinta per suplir la manca de valor per lliurar la sang.

A Zweig se li pot retreure que fos bel·licista en aquell moment? Se li pot retreure que fos favorable a Alemanya, la part del tauler europeu que li tocava?

forasters, i que sovint us arriba a embafar per la seva frivolitat incommovible, ha desaparegut. El somriure ha fugit del rostre, i en les faccions serioses s'hi llegeix una profunda emoció i una dignitat gairebé cerimoniosa. En les manifestacions s'expressa amb veu alta una determinació solemne, i les converses tranquil·les us donen a entendre fins a quin punt tothom creu que aquesta vegada tot està en joc, que està en joc el més necessari."

Un Zweig desconegut, o en procés?

En l'estudi introductori d'aquest volum, Antoni Martí Monterde assenyala que un any després d'iniciada la guerra els escrits de Zweig comencen a virar cap a les posicions antibelicistes a les quals se l'ha adscrit posteriorment. Aquestes contradiccions amb la imatge que va voler llegar a la posteritat i amb les seves postures polítiques són controvertides però tampoc no resulten tan estranyes si se situa el personatge en el seu context.

Per entendre la complexitat del cas, al cap i a la fi, cal tenir en compte, en primer lloc, que la Gran Guerra no va enfrontar la civilització occidental contra la barbàrie alemanya com passaria un quart de segle després. La del 14 va ser l'última guerra del segle XIX, un conflicte entre imperialismes àvids de glòria militar en què la inflamació nacionalista va ser comparable en tots els bàndols i compartida per uns i altres la utilització de la població encgada com a carn de canó de bigotuts militars de saló.

Llegint aquests articles, per tant, es completa l'evolució de la biografia intel·lectual d'un dels grans del segle XX. Allò que revelen aquestes pàgines no és tant que el Zweig del 1914 defensés la guerra, sinó que omplir aquest buit en la seva biografia ens ajuda a veure com, poc temps després, el seu viratge ideològic el duria a ser un dels primers a abandonar aquell "món d'ahir" que, en altres aspectes, tant acabaria enyorant.. *

EL MÓN DE 1914 Stefan Zweig

Traducció:
Marc Jiménez Buzzi
Editorial: Ela Geminada
Girona, 2014
Pàgines: 106
Preu: 14 euros

Stefan Zweig
en una imatge d'arxiu